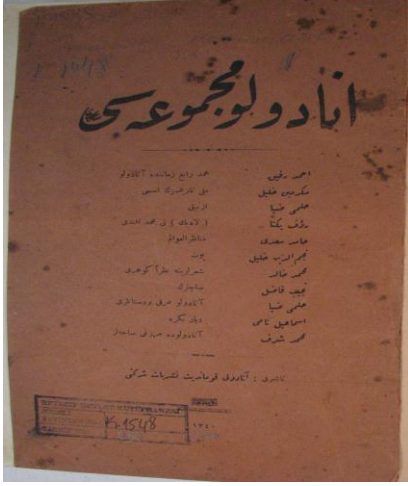

ANADOLU MECMUASI(1924–1925) VE ANADOLUCULUK FİKRİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Necati TONGA*

Anadolu Mecmuası'nın ilk sayısının dış kapağı

Anadolu Mecmuası, Nisan 1340[1924]-Şubat 1341[1925] tarihleri arasında toplam on iki sayı yayınlanmakla birlikte Türk fikir ve edebiyat tarihi açısından önemli bir dergi olarak dikkat çeker.¹ İlmî ve edebî bir mecmua olarak İstanbul'da yayınlanan Anadolu Mecmuası'nın imtiyaz sahibi *Mehmet Halit Bayrı*, mesul müdürü ise *Haydar Necip*'tir.

Anadolu Mecmuası, *Anadolu Neşriyat Komandit Şirketi* tarafından yayınlanmıştır. Bu şirketin amacı, Anadolu'yu çeşitli cepheleriyle ele alan bir seri neşriyat yapmaktır. Derginin imtiyaz sahibi olan Mehmet Halit Bayrı, derginin çıkış amacını şöyle açıklar:

“Anadolu Mecmuası'nın neşrinden maksat, bir Anadolu ilmi ve bir Anadoluculuk mesleği vücuda getirmektir. İtiraf edelim ki doğup büyüdüğümüz yurdu lâyıkiyla tanımıyoruz. Bu yurdun mazisine, tarihine vâkıf olmadığımız gibi, şimdiki vaziyetinden, binaenaleyh istikbalinden de bî-haberiz... Anadolu mecmuası, bütün anasır ve teferruatıyla işte bu medeniyeti ve onu ibdâ edenleri evvelâ kendimize, sonra birikim halinde herkese göstermek niyetindedir.”²

Mehmet Halit Bayrı'nın yukarıdaki cümlelerle ifade ettiği amaçla yola çıkan dergide Anadolu'yu edebiyat, kültür, iktisat, coğrafya gibi açılardan değerlendiren pek çok yazı ve şiir yayınlanmıştır³. Anadolu Mecmuası'nın çok zengin bir yazar ve şair kadrosu vardır.

Mecmuanın yazı kadrosu içerisinde şu isimler sayılabilir: *Ahmet Refik(Altınay)*, *Hilmi Ziya (Ülken)*, *Mükremin Halil (Yınanç)*, *Mehmet Halit (Bayrı)*, *Rauf Yekta*, *Hâmit Sâdi(Selen)*,

* Bilim Uzmanı, Kırnkale, necati.tonga@gmail.com

Necmeddin Halil(Onan), Mehmet Şeref, Feridun Nafiz(Uzluk), Reşat Şemseddin(Sirer), Necip Asım, Ziyaeddin Fahri(Fındıkoğlu), Mehmet Emin (Erişirgil), Haydar Necib.

Yukarıdaki isimlere ek olarak *Yahya Kemal (Beyatlı), Necip Fazıl (Kısakürek), Ahmet Hamdi (Tanpınar), Ali Mümtaz (Arolat), Faruk Nafiz (Çamlıbel), Ömer Bedrettin (Uşaklı), Mehmet Faruk (Gürtunca), Ali Hikmet, Orhan Rıza ve İsmail Nâmi[Mehmet Halit Bayrı'nın müstear adı]* gibi pek çok isim şiirleriyle mecmuaya katkıda bulunmuş ve Anadolu şairler kadrosunu oluşturmuştur.

Hilmi Ziya Ülken

Hilmi Ziya Ülken'in Anadolu Mecmuası'nın yayınlanmasında ve Anadoluçuluk fikrinin gelişmesindeki rolü şüphesiz ki çok önemlidir⁴. Ülken, kendisinin "*Memleketçilik*" olarak adlandırdığı "*Anadoluculuk*" fikrini 1919 yılında Henri Lichtenberger'in "*Richard Wagner Poète et Penseur*" adlı eserine dayanarak savunmaya başladığını; bu fikir doğrultusunda arkadaşı Reşat Kayı ile birlikte 1918–1919 yılları arasında elyazması nüshalar halinde toplam on iki sayı Anadolu adlı bir dergi çıkardığını *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi* adlı eserinde belirtmektedir⁵. Bu dergide halk masalları, destanlar ve halk hikâyelerini basan Hilmi Ziya Ülken, ilerleyen yıllarda yayınladığı yazılarla da kültürcü Anadoluçuluğun en önemli fikir adamlarından biri olmuştur. Bu bakımdan Mehmet Kaplan'ın Hilmi Ziya Ülken ve Anadoluçuluk fikri ile ilgili aşağıdaki tespitleri dikkat çekicidir:

"Hilmi Ziya, beni felsefesinden çok sosyal fikirleri bakımından ilgilendirmiştir. O da benim üniversite yıllarında dâhil olduğum Anadoluçular grubuna mensuptu. Cumhuriyet devri Türkiye'sine derinden tesiri olduğu halde pek az tanınan bu akımın öncülerinden biri Hilmi Ziya idi. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yakın arkadaşı sosyolog Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu, folklorcu Halit Bayrı, tarihçi Necip Asım, Mükrimin Halil, İsmail Hami Danişmend, arkeolog Remzi Oğuz Arık ile beraber çıkardıkları Anadolu dergisinde, Cumhuriyet devrinin sosyal şartlarına uygun bir Milliyetçilik fikrini müdafaa ediyorlardı.

Daha sonra Yahya Kemal'in de benimsediği şiir ve yazılarında esas aldığı "Türkiye Tarihi Malazgirt Zaferi ile başlar" tezini, 1919 yıllarında ilk defa Hilmi Ziya ortaya atmıştır.

Tarih ile toprak arasında sıkı bir bağlantı kuran bu görüş, II. Meşrutiyet devrinde gelişen hayalci Turancılık ile İslam birliği fikrine ve tarih ile coğrafyayı yok farz eden batı taklitçiliğine zıttı. Anadoluçuluk realist bir görüş olduğu için daha ziyade hayal ve heyecandan hoşlanan kimsenin hoşuna gitmemiştir.

İlmi Türkçülüğe ve diğer Türklerin hürriyet ve istikbal davalarına kendileri kadar taraftar olduğum halde, hayalci Turancılar, Anadoluçu olduğum için bana da hücum etmekten geri kalmamışlardır.

Bir gün Anadoluçuluk üzerinde tarihi bir araştırma yapacak olanlar, Anadolu Mecmuası ile Hilmi Ziya'nın eserleri üzerinde durmalıdırlar.⁶

Her sayısı kırk sayfa olarak neşredilen Anadolu Mecmuası'nın oldukça zengin bir içeriği vardır. Mecmuanın fikir ve edebiyat tarihimiz açısından en dikkat çekici yönü, yukarıda belirttiğimiz Anadoluçuluk fikrini savunmasıdır. Osmanlı dağılırken pek çok fikir akımının peşinden koşan Türk aydını, Cumhuriyetin ilk yıllarında ülkemizin gelişmesinin ve büyümesinin ancak Anadolu'ya yönelerek gerçekleşebileceğini kolektif olarak Anadolu Mecmuası'nın sayfalarında savunmuştur. Prof. Dr. Abdullah Uçman, Anadoluçuluk fikrinin doğuşu hakkında şu önemli yorumu yapar:

"I.Dünya Savaşı'nın ardından imzalanan mütareke ile Türkiye'de mevcut II. Meşrutiyet ideolojileri fiilen iflas edince, 1920'li yıllarda, bu ideolojilere bir nevi tepki olarak, Anadolu'yu Türk kültür ve medeniyetinin esas aldığı Anadoluçuluk adıyla yeni bir fikir akımı doğdu."⁷

Anadoluçuluk fikri, özetle şu esaslara dayanır:

Türkler, İslâmiyet'i Orta Asya'dan Anadolu'ya gelirken kabul etmiş ve Anadolu topraklarında yepyeni bir medeniyet vücuda getirmiştir. Bu medeniyetin başlangıç tarihi, Malazgirt Zaferi'nin vuku bulduğu 1071'tir⁸. Çünkü bu tarihî olayla Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış, Türkler göçebe hayat tarzından sıyrılarak yerleşik bir hayata geçmiş ve milletleşmiştir. Bu yüzden Anadolu coğrafyasına Türklerin yerleşmesi, Türk tarihi açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilmelidir.

Anadolu, tüm uygarlıkların beşiği olduğu gibi Türkleri de millet yapan bir toprak parçası olduğu için Türk kimliğinin temel unsuru da Anadolu olmalıdır. Türklerin millî kimlik edinmesinde mevcut ve eski ideolojiler(Osmanlıcılık, Turancılık, İslâmcılık...), birer hayâlden ibarettir ve Anadolu Türklerinin enerjisini boşa harcamaktadır⁹. Bu sebeple Cumhuriyeti ilan eden yeni Türkiye'nin gelişmesi, ancak Anadolu'yu esas alan yepyeni ve daha gerçekçi bir ideolojiden hareketle gerçekleşecektir ki bu ideolojinin ismi "Anadoluçuluk" tur.

Anadoluculuk fikri, çok kısa bir zamanda kabul görmüş, pek çok şair ve yazar tarafından desteklenmiştir. Bu şair ve yazarlar içerisinde şüphesiz ki en dikkati çeken isimlerden biri Yahya Kemal Beyatlı'dır. Daha önceleri Yunan Medeniyeti hayranlığına kapılarak Yakup Kadri ile birlikte Nev-Yunanîlik¹⁰ adı verilen bir hareket oluşturmaya çalışan Yahya Kemal, Anadolu Mecmuası'nın son sayılarında derginin yazı kadrosuna katılmış ve Anadoluçuluk hareketini desteklemiştir.

Yahya Kemal Beyatlı

Anadolu Mecmuası'nda bir bütün hâlinde ortaya konulmasından sonra çeşitli fikir grupları tarafından savunulan ve farklı uygulamalarla benimsenen Anadoluçuluk fikrinin bu çeşitlenmeye bağlı olarak tam bir tanımını yapmak zor görülmektedir. Bununla birlikte Anadoluçuluk konusunda bir çalışma yapan Köksal Alver, çalışmasında bu fikri akımı şu şekilde tanımlamaktadır:

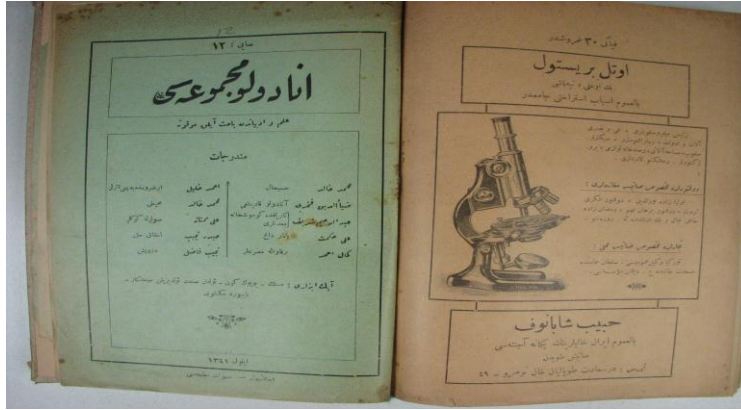
“Anadoluculuk, ‘biz kimiz, nereye aitiz’ sorularına cevap bulma çabasıdır. Bundan ötürü de tarih, vatan, ulus, uygarlık, kimlik gibi alanların yeniden tanımlanma ve belirlenmesiyle karşımıza çıkmaktadır. Bu haliyle Anadoluçuluk, kendi temeli, kavramsal yapısı ve bakış açısı olan bir ideoloji ve harekettir. Her ne kadar bir sınırlandırılmayla karşı karşıya olsa da(biz Anadoluçuluk’u daralmanın ideolojisi şeklinde de ele alabiliriz) sistematik bir çabanın vücut bulmasıdır.”¹¹

Anadolu Mecmuası'nın ilk sayısının ilk yazısında Mükremin Halil(Yınanç), Türk tarihinin isimlendirilmesi noktasında şu dikkat çekici fikirleri belirterek Anadoluçuluk fikrini de temellendirmiştir:

“Devlet müessesesini her şeyin üstünde gören eski tarihçiler tarihlerini memleket veya milletin adına nisbet etmemişlerdir. Eskiden Selçuklu, Karamanlı denilirken şimdi Osmanlı adı onların yerine geçti. Oysa millet aynı millet, memleket aynı memleketti. Bu

yanlışlık bugüne kadar devam etmiştir. Milliyet cereyanının gelişmesinden sonra tarihimize Türk tarihi denmeye başlandı. Fakat Türk tarihi denilince bizim tarihimiz değil Türkistan tarihi hatıra geliyordu. Bazıları buna –eski zihniyetle- Osmanlı Türkleri tarihi dediler. Oysa tarihte böyle bir il ve ulus yoktur. Osmanlı Türkü, Selçuklu Türkü mânasız tabirlerdir. Türklerin il ve ulusları dünyanın birçok yerlerine göç ederek ve yerleşerek devlet ve medeniyet kurmuşlardır. Türkmenler başlıca Anadolu, İran ve Azerbaycan'a yerleşmişlerdir. Türk tarihi deyince bizim tarihimizle birlikte Azerbaycan'da, Irak'ta, Suriye'de, İran'da, Türkistan'da, vb. devlet kuran Türk kavmine mensup il ve ulusların tarihi hatıra gelir. Anadolu'ya göç eden Türkler bu yeni vatanlarında haçlılarla, Bizanslılarla uğraşmışlar, en sonra kati surette yerleşmişlerdir. Sonra da bu Türkler yeni bir imparatorluk kurarak Rumeli'yi, Suriye ve Irak'ı elde etmişlerdir. Öyle ise tarihimizin adı Anadolu Tarihi'dir.¹²

Anadoluculuk fikri, önce kültür Anadoluculuğu şeklinde karşımıza çıkarken daha sonraları siyasî bir hüviyet kazanmıştır. Fikrin siyasî bir harekete dönüşmeye başlaması yazar kadrosu arasında hoşnutsuzluğa sebep olmuş, belli bir süre sonra Anadolu Mecmuası etrafında oluşan edebî ve fikri grup dağılırarak derginin yayımına son verilmiştir. Derginin yayın kadrosu içerisinde yer alan Hilmi Ziya Ülken, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve Mükremin Halil Yınanç ilerleyen yıllarda da bu fikir doğrultusunda eserler vermeye devam etmişlerdir.

Anadolu Mecmuası'nın son sayısının kapağı

Şüphesiz ki Anadoluculuk fikrinin edebiyat alanına etkisi çok derinden olmuştur. Bir bütün olarak Anadolu Mecmuası'yla ilk defa ortaya konulan bu fikir, ilerleyen yıllarda pek çok şair ve yazar tarafından benimsenmiş ve edebî eserlerde işlenmiştir. Edebiyat tarihimizde bu fikir akımının etkisiyle memleketçi-Anadolucu bir edebiyat anlayışının görülmeye başladığı söylenebilir. Anadolu'yu işleyen edebî eserlerin sayısı ve Anadolu'yu ele alış biçimleri bu

incelememizin sınırlarını aşacak ölçüde olmakla birlikte¹³ özellikle Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Sanat" şiiri üzerinde durmamız gerekir.

Faruk Nafiz'in "Sanat" şiiri, edebiyatımızdaki memleketçi-Anadolucu anlayışı temsil eden en güzel örneklerden biridir. Şair, yıllarca ihmal ettikleri ve artık keşfetmeye başladıkları Anadolu'nun güzellikleri karşısındaki hayranlığını; batıcı-memleketçi aydın tipleri ve onların Anadolu'yu algılamalarındaki farklılıklardan hareketle bu şiirinde dile getirmiştir. Sanat şiiri, Anadolucuların adeta manifesto şiiridir ve memleketçi şiir anlayışının poetik görüşlerini bir bütün olarak yansıtmaya bakımından önemlidir:

*"Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
Arkadaş biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!"*

Anadolu Mecmuası'nın 1925 yılında kapanmasının ardından Anadoluculuk fikri, değişik yayın organlarında işlenmeye devam eder. Anadolu Mecmuası'nın ardından yayınlanan pek çok dergide Anadolu'yu değişik bakış açılarıyla ele alan Anadolucu bir anlayışın etkilerini görmek mümkündür. 1930 yılından itibaren özellikle *Çığır*, *Dönüm* ve *Millet* gibi dergilerde romantik bir Anadoluculuk anlayışının sürdürüldüğü görülür. *Mümtaz Turhan*, 1960'tan sonra pozitif ilimci bir bakış açısıyla *Yol* dergisinde Anadoluculuk fikrini işlemiştir. İlerleyen yıllarda *Mehmet Kaplan* ve *Cahit Okurer* gibi önemli isimler, yazılarıyla Anadolucu anlayışın içerisinde yer almışlardır. Anadoluculuk fikrinin önemli isimlerinden Remzi Oğuz Arık, 1952 yılında *Türkiye Köylü Partisi*'ni kurarak Anadolucu fikirlerini siyasî platforma taşımıştır.

Anadoluculuk fikrini değerlendirirken özellikle *Hareket* dergisinin ve *Nurettin Topçu*'nun ismini belirtmemiz gerekir. Şubat 1939-Mart 1982 yılları arasında çeşitli aralıklarla yayınlanan Nurettin Topçu'nun *Hareket* dergisi, Anadolucu bir anlayışı benimseyen ve işleyen bir dergidir. Derginin çeşitli yayın dönemlerinde, Anadoluculuk fikriyle İslâmcı anlayışın bir sentezinin yaptığı görülmektedir. *Hareket* dergisinin bu misyonu, günümüzde *Dergâh* dergisi tarafından devam ettirilmeye çalışılmaktadır.

Fikir ve San'atta Hareket dergisi

Nurettin Topçu

Anadolu Mecmuası'nda toplaşan devrin önemli şair ve yazarları tarafından savunulmaya başlayan Anadoluçuluk fikri, günümüzde hayatın hemen bütün alanlarında çeşitli bakış açılarıyla farklı fikir grupları ve edebiyatçıları tarafından savunulmaktadır. Bakış açılarındaki farklılıklara rağmen Anadoluçuların, Anadolu'yu merkeze almaları noktasında bir bütünlük gösterdikleri söylenebilir.

KAYNAKÇA

ALVER Köksal, "Anadoluçuluk ve Hilmi Ziya Ülken", *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C.3, S.1, Haziran 2001, s.133-138.

ATABAY, Mithat, "Anadoluçuluk", *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce: Milliyetçilik*, C.4, İletişim Yay., İstanbul, 2003, s.515-532.

DOĞAN Abide, "1923-1938 Yılları Arasında Yayınlanan Dergiler-Anadolu, Kadro, Ülkü, Fikir Hareketleri ve Ayda Bir Üzerine Bir Çalışma", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ank., 1991, 1038 s. (Yayınlanmamış doktora tezi)

DOĞAN Abide, "Anadolu Mecmuası", *Türk Kültürü*, S: 388, Ağustos 1995, s.500-508.

ENGİNÜN İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yay., 5.bas., İst., 2004, s.36-61.

TOKER Şevket, "Edebiyatımızda Nev-Yunanîlik Akımı", *Ege Ün. Türk Dili ve Araştırmaları Dergisi*, S.1, Ege Ün.Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay., İzmir, 1982, s.135-163.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay., C.1., İst., 1977, s.134.

KAPLAN Mehmet,*Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yay., 3.Bas., İst., 2004, s.179.

UÇMAN Abdullah, Anadolu Mecmuası maddesi, İslâm Ansiklopedisi, TDV Yay., C.3, İst., 1991, s.144-145.

ÜLKEN Hilmi Ziya, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken Yay., 7.Bas., 2001, s.477-482

Yazının künyesi: Tonga, Necati, "Anadolu Mecmuası(1924-1925) ve Anadoluculuk Fikri Üzerine Bir İnceleme", **Türk Yurdu**, C.31,S.285, Mayıs 2011,s.138-142

¹Anadolu Mecmuası hakkında daha fazla bilgi için bkz:

Doğan, Abide, "1923-1938 Yılları Arasında Yayınlanan Dergiler-Anadolu, Kadro, Ülkü, Fikir Hareketleri ve Ayda Bir Üzerine Bir Çalışma", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ank., 1991, (Yayınlanmamış doktora tezi); Doğan, Abide, "Anadolu Mecmuası", *Türk Kültürü*, S: 388, Ağustos 1995, s.500-508.

² *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Anadolu Mecmuası maddesi, Dergâh Yay., C.1., İst., 1977, s.134

³Örnek teşkil etmesi bakımından bu yazıların belli başlıları şu şekilde sıralanabilir: Ülken, Hilmi Ziya, "Anadolu Örfü ve Destanlar", *Anadolu Mecmuası*, S.1, Nisan 1340, s.25-32[Bu yazının yayımı 2.sayıda da sürmüştür.]; Erişirgil, Emin, Mehmet, "Anadolu'da Maarif Nasıl Taammüm Edebilir?", *Anadolu Mecmuası*, S.2, Mayıs 1340, s.50-53; İbrahim Hakkı, "Anadolu İklimi", *Anadolu Mecmuası*, S. 3, Temmuz 1340(1924),s.96-103[Bu yazının devamı, 4-5-7 ve 8.sayılarda sürmüştür.];Mükremin Halil, "Anadolu'nun Fethi", *Anadolu Mecmuası*, S.4, Temmuz 1340(1924), s.144-150[Bu yazının devamı,5-6-7 ve 8. sayıda sürmüştür.], Mükremin Halil, "Anadolu Tarihi", *Anadolu Mecmuası*, S.9-10-11, Kanunuevvel-Kanunusani-Şubat 1341, s.329-337, Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri, "Anadolu Kadınlığı", Kanunuevvel-Kanunusani-Şubat 1341,s.337-341.

⁴ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz: Alver, Köksal, "Anadoluculuk ve Hilmi Ziya Ülken", *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C.3, S.1, Haziran 2001, s.133-138

⁵ Ülken, Hilmi Ziya, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken Yay., 7.Bas., 2001, s.477

⁶ Kaplan, Mehmet, "Hilmi Ziya Ülken", *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yay., 3.Bas., İst., 2004, s.179

⁷ Uçman, Abdullah, Anadolu Mecmuası maddesi, *İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yay., C.3, İst., 1991,s.144-145

⁸Anadolucu yazarların pek çoğu tarafından 1071, Anadolu Türk tarihinin başlangıç noktası olarak kabul edilmekle birlikte eserlerinde Anadolu'yu işleyen ve Anadolucu olarak nitelendirebileceğimiz Halikarnas Balıkcısı gibi bazı yazarların bu tarih noktasında diğer Anadoluculardan ayrıldığını belirtmek gerekir.

⁹ Hilmi Ziya Ülken bu konuda fikirlerini şöyle ifade etmiştir: "Memleketçilik imparatorluk yıkıldığı sırada Osmanlılık, Turancılık ve İslamcılığa tepki olarak doğmuştur.(...) Memleketçiliğin bu üç akıma aldığı tepki tavrı, gerçek vatan fikrinin hayali bir vatan fikrine, somut bir görüşün abstre(soyut) bir görüşe tepkisi olduğu için ötekilerden çok farklı idi." Ülken, Hilmi Ziya, a.g.e., s.480

¹⁰ Nev-Yunanilik akımı hakkında daha fazla bilgi için bkz: Toker, Şevket, "Edebiyatımızda Nev-Yunanilik Akımı", *Ege Ün. Türk Dili ve Araştırmaları Dergisi*, S.1, Ege Ün.Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay., İzmir,1982, s.135-163.

¹¹Alver, Köksal, a.g.m., s.134. Anadoluculuk akımı ile ilgili bir çalışma için bkz: Atabay, Mithat, "Anadoluculuk", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce: Milliyetçilik*, C.4, İletişim Yay., İstanbul, 2003, s.515-532.

¹² Yınanç, Mükremin Halil, "Millî Tarihimizin İsmi", *Anadolu Mecmuası*, S.1, Nisan 1340(1924), s.1-6[Buraya alınan paragraf, Hilmi Ziya'nın sadeleştirmesiyle Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi adlı eserinden aktarılmıştır. Ülken, Hilmi Ziya, a.g.e., s.478]

¹³ Memleket edebiyatı ve Anadolu'nun edebiyatımıza yansımaları hakkında daha fazla bilgi için bkz: Enginün, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yay., 5.bas., İst., 2004, s.36-61